

Aquesta monografia està concebuda com una excel·lent guia perquè el lector conegui els edificis més emblemàtics projectats per Lluís Muncunill: la masia Freixa, la fàbrica Aymerich, Amat i Jover, la Societat General d'Electricitat, el Magatzem Farnés, el Palau d'Indústries, l'Ajuntament i l'església de les Germanes Josefines. Sens dubte, tot aquest llegat es configura com un dels episodis més brillants de la història artística de Terrassa.

Anna Luque

Calvari d'una ciutat. Terrassa, 1936-1939. Terrassa: Delegació Local d'Hispania Martyr, 1996. 144 p.

Una altra, i "autèntica", manera de fer història és la que proposa al pròleg d'aquest llibre l'acadèmic Francesc Torrella i Niubó. Efectivament, ens trobem davant d'una recopilació de fitxes il·lustrades amb fotografies que acompanyen unes breus dades sobre la biografia i, amb més detall, les circumstàncies de la mort violenta dels protagonistes. El llibre és un recull de cruels demesies de la Guerra Civil espanyola. En aquest sentit, és de rigor fer constar l'interès per l'òptica adoptada en la reconstrucció de la trajectòria final d'aquests ciutadans terrassencs, ja que la recerca reflecteix un interessant fenomen sociològic, que podríem qualificar com de la memòria del martiri, les repercussions socials i culturals de la qual han perviscut en la mentalitat col·lectiva de tantes ciutats catalanes enfrontades als odis i a les passions d'aquesta Guerra. La verbalització profusa —que hom endevina amarga i tempestuosa— del relat original fet pels testimoniatges, que ha servit de base a la compilació, ha acabat substanciada en uns lacònics memoràndums individuals. Es tractava d'una aportació documental i aquesta opció ha permès que el cos de l'obra resti envoltat d'un acriticisme i d'una neutralitat indiscutible, que fonamenten els dictàmens per als futurs processos canònics.

Aleshores, d'on provenen les reticències a considerar-la història, impressió que acompanya el lector des de les primeres línies? Personalment no considerem ni inoportú ni contraproduent aquest particular enfocament, ni discutim la legitimitat del tema. La crítica a una pressuposada parcialitat temàtica fóra del tot necessària en d'altres ocasions. Hom comprèn, però, l'alternativa triada si parem atenció a la institució editora del llibre.

Tanmateix, la vàlua de l'obra queda erosionada per la parcialitat exagerada dels textos que l'acompanyen a tall de presentació, justificació i punt final. Desmereixen el propòsit d'una autèntica i original història i coadjuven a una crítica evident i fàcil. Lamentablement, no ens trobem davant d'un intent de contextualització exigent i rigorosa de cadascuna d'aquestes biografies. Aquestes vides escrites

s'acaben de manera inhumana en un període confús, en una conjuntura social difícil sobre la qual, però, disposem de suficient perspectiva i informació contrastades. I aquí hom ha d'advertir el judici interessat.

Els textos del llibre presenten una visió peculiar d'aquest període tan controvertit. Podem tornar a parlar d'opcions i d'alternativa, però indiscutiblement és difícil defensar una interpretació conduïda a partir del supòsit segons el qual passà allò que es diu, més que es diu allò que passà. L'explícita presa de partit ("el 26 de gener de 1939 s'acabava el martiri de la ciutat i s'obrien les portes a l'esperança"), la crítica a les presumptes "versions mistificadores d'una història interessadament manipulada per certs polítics, comunicadors o historiadors", i d'altres fràgils desqualificacions del gran corpus historiogràfic sobre la Guerra Civil espanyola a Catalunya i a Terrassa, delaten la persistència de mentalitats macilentes. Aquest tràgic catàleg mereixia un reconeixement més gran, un treball més metòdic que no perllongués malentesos sobre crueltats desiguals i que, en canvi, entrés a dirimir qüestions d'entitat en el mar procel·lós d'una època marcada per la sempre desordenada injustícia.

Bernat Hernández

Autors diversos, **Dotze treballs d'història de la premsa al Vallès Occidental.** Dirigit per Josep M. Figueres. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de Publicacions, 1997, 128 p.

Josep M. Figueres ha dirigit dotze treballs sobre la història de la premsa al Vallès Occidental que es presenten en aquest recull, publicat amb el suport institucional del Consell Comarcal, l'Ajuntament de Terrassa i la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB).

Com ell mateix explica a la introducció, el recull és una mostra del treball anual d'uns alumnes del Departament de Periodisme i Ciències de la comunicació, de la UAB. De la mateixa manera, ens informa que s'ha donat prioritat a aspectes com ara l'interès objectiu o el suport del professorat en tota la tasca d'elaboració del treball, per damunt de la metodologia, que és en general senzilla.

El primer dels treballs és el de Francesca Sallès, al voltant del diari *El Dia* de Terrassa, centrat als anys 1918-1939. *El Dia* va néixer com a iniciativa de la Lliga, i la seva preocupació principal va ser la catalanitat. *El Dia* va destacar perquè va ser el primer diari publicat en català a Terrassa i per motius de caire polític va haver de desaparèixer acabada la Guerra Civil espanyola.

Joan Ignasi Marcet ens parla del *Butlletí del Centre Català de Terrassa* en els anys 1886-1887. Per això ens